

Bebek Dostu Bir Devlet Hastanesinde Annelere Verilen Videolu Emzirme Eğitiminin Emzirme Tutumu Üzerindeki Etkisi

The Effect of Video Breastfeeding Training Given to Mothers on Mothers' Breastfeeding Attitude in a Baby Friendly State Hospital

Mehmet Sabri KIRIK¹, Suat TUNCAY², Abdullah SARMAN³, Engin YILMAZ⁴, Başak CEVİZ⁵

ÖZ

Bu araştırma, bebek dostu bir devlet hastanesinde doğum yapan annelere verilen videolu emzirme eğitiminin emzirme tutumu üzerine etkisini değerlendirmek amacıyla planlandı. Bu araştırma, son test kontrol gruplu yarı deneysel modelde tasarlandı. Araştırmanın örneklemini Mart-Haziran 2019 tarihleri arasında hastanede doğum yapan ve çalışmaya katılmayı kabul eden 30 deney ve 30 kontrol grubu toplam 60 anne oluşturdu. Gerekli etik kurul ve kurum izinleri alındıktan sonra araştırmaya başlandı ve gelişigüzel örnekleme yöntemiyle veriler toplandı. Veri toplama araçları olarak; literatür doğrultusunda hazırlanan Tanıtıcı Bilgi Formu ve Emzirme Tutumu Değerlendirme Ölçeği kullanıldı. Veriler elektronik ortamda değerlendirildi. Araştırmaya katılan her iki gruptaki annelerin çoğunluğunun 20-29 yaş arasında olduğu belirlendi. Kontrol grubu annelerin %50'sinin ilköğretim mezunu olduğu, %90'ının gebelik kontrollerine gittiği, %86,7'sinin sağlık personelinin bilgi aldığı bulundu. Deney grubu annelerin ise, %53,3'ünün ilköğretim mezunu olduğu, %93,4'ünün gebelik kontrollerine gittiği, %93,4'ünün sağlık personellerinden bilgi aldığı belirlendi. Emzirme tutumu değerlendirildiğinde iki grup arasında istatistiksel fark olduğu saptandı (p=0,000). Deney grubu annelerin ($\bar{X}=129,96\pm 23,78$), kontrol grubu annelere ($\bar{X}=92,70\pm 10,63$) göre emzirme tutumu konusunda daha başarılı olduğu belirlendi. Annelere doğum sonrası verilen videolu emzirme eğitiminin annelerin emzirme tutumunu olumlu etkilediği bulundu.

Anahtar Kelimeler: Bebek Dostu Hastane; Emzirme Tutumu; Videolu Eğitim.

ABSTRACT

This research was planned to evaluate the effect of video breastfeeding training on mothers breastfeeding attitude who given birth in a baby-friendly state hospital. This research was designed in a quasi-experimental model with post-test control group. The sample of the study consisted of 30 experimental mothers and 30 control groups, totally 60 mothers who gave birth to the hospital between March and June 2019. After the necessary ethics committee and institution permissions were obtained, the research was started and data was collected by random sampling method. As data collection tools; Introductory Information Form which prepared according to the literature and Breastfeeding Attitude Evaluation Scale were used. The data were evaluated electronically. It was determined that the majority of the mothers in both groups participating in the study were between 20-29 years old. It was found that 50% of the control group mothers were primary school graduates, 90% got to pregnancy checks-up, 86.7% received information from healthcare staff. It was determined that 53.3% of the experimental group mothers were primary school graduates, 93.4% got to pregnancy checks-up, 93.4% received information from health staff. When breastfeeding attitude was evaluated, there was a statistical difference between the two groups (p=0.000). It was determined that the mothers of the experimental group ($\bar{X}=129.96\pm 23.78$) were more successful in breastfeeding attitude than the control group mothers ($\bar{X}=92.70\pm 10.63$). Video breastfeeding training given to mothers after birth has been found to affect mothers' breastfeeding attitude positively.

Keywords: Baby-Friendly Hospital; Breastfeeding Attitude; Video Training.

Bu araştırma makalesi 30 Eylül-03 Ekim 2019 tarihinde 1.Uluslararası Emzirme Gerçeği Kongresi'nde sunuldu ve ödül aldı.

¹ Hemşire, Mehmet Sabri KIRIK, Kalite Birimi, Silvan Doktor Yusuf Azizoğlu Devlet Hastanesi, sabrierdemli21@gmail.com, ORCID: 0000-0002-9748-2637

² Dr. Öğr. Üyesi Suat TUNCAY, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği, Bingöl Üniversitesi, suat.tuncay@gmail.com, ORCID: 0000-0001-5493-6507

³ Dr. Öğr. Gör. Abdullah SARMAN, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği, Bingöl Üniversitesi, asarman@bingol.edu.tr, ORCID: 0000-0002-5081-4593

⁴ Hemşire, Engin YILMAZ, Eğitim Birimi, Silvan Doktor Yusuf Azizoğlu Devlet Hastanesi, engin_yilmaz07@gmail.com, ORCID: 0000-0003-2227-1864

⁵ Ebe, Başak CEVİZ, Eğitim Birimi, Silvan Doktor Yusuf Azizoğlu Devlet Hastanesi, servet01ceviz@hotmail.com, ORCID: 0000-0003-0135-193X

GİRİŞ

Anne sütü, bebekler için en önemli besin kaynağıdır. İçerdiği çeşitli besin öğeleri sayesinde bebeğin büyüme ve gelişimine katkı sağlayarak, hastalıkları önlemekte, anne bebek bağlanmasını arttırmakta ve morbidite ile mortalite oranlarını azaltmaktadır.¹ Anne sütü; biyoyararlanımı yüksek, sindirimi kolay, doğal bir besindir ve bebeğin ihtiyaç duyduğu tüm gereksinimleri karşılamaktadır.² İnek sütü ya da mamaya göre daha pratik, ekonomik ve kullanışlı doğal bir üründür.^{1,2} Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) ve Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu (UNICEF), doğumdan sonra bebeklere ilk altı ay sadece anne sütü verilmesini önermektedir. Bununla beraber 2 yaşına kadar ek gıdalarla beraber anne sütünün verilmesini teşvik etmektedir.³⁻⁵

Türkiye’de 1991 yılında “Anne Sütünün Teşviki ve Bebek Dostu Hastaneler Programı” uygulaması başlatılmıştır. Uygulama ile annelerin gebelik süreci ile ilgili bilgilendirilmeleri, emzirmenin özendirilmesi, emzirme başarısının artırılması ve emzirme tutumlarının güçlendirilmesi amaçlanmıştır.⁶ Yapılan çalışmalarda istenilen sonuçlara ulaşılamamış ve Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması (TNSA) 2013 verilerine göre bebeklerin yalnızca %9,5’inin ilk 4-5 ayda anne sütünü aldığı görülmüştür.⁷ TNSA 2018 verilerine göre ise bu oran %14’tür.⁸

Bu bağlamda, emzirme başarısı ve sürdürülebilirliğini engelleyen sebeplerin; annelerin sağlık personelleri tarafından yeterince bilgilendirilmemesi, annenin sütünün yetmeyeceğine olan inancı, ek gıdalara erken başlanması, annenin emzirme tekniklerini ve süt yapım mekanizmasını bilmemesi gibi hatalı emzirme tutumlarından kaynaklandığı bildirilmiştir.⁹ Annelerin bebeklerini süttten erken kesme nedenlerini belirlemek amacıyla 422 anne ile yapılan bir araştırmanın sonuçları, yetersiz bilgi alımı ve

yanlış emzirme tutumunun en yaygın sebepler olduğunu göstermiştir.¹⁰ Bazı çalışmalarda ise, annelerin bilgi düzeylerinin artırılması, emzirme tutumlarının güçlendirilmesi, uzun süreli emzirmenin başarılması amacıyla birçok girişim uygulandığı bildirilmiştir. Bu girişimler; sözel, broşür, kitapçık, interaktif, web ve CD tabanlı programlardan oluşmaktadır.^{3,9,11-15} Çeşitli girişimlerin uygulandığı bu eğitim programlarında, anneler hem gebelik süreciyle ilgili olarak bilgilendirilmiş hem de emzirme tutumları geliştirilmiştir. Bu tür programlarla annelere uygulanan emzirme eğitiminin annelerinin emzirme tutumlarını geliştirmesi Bandura’nın Sosyal Bilişsel Kuramıyla ilişkilendirilmiştir.¹⁶ Bandura’nın Sosyal Bilişsel Kurama göre eğitimde dış etkiler özdenetimi uyarır. İnsanlar kendi düşünceleri, hisleri, motivasyonları ve eylemleri üzerinde kontrol sahibi olurlar. Bu kurama göre bir davranışın izlenmesi sonucunda hedefler belirlenir ve davranış güçlenir.¹⁷ Emzirme tutumu gibi gözlemler yardımıyla şekillendirilebilecek durumların farklı ve kalıcı eğitim teknikleri ile uygulanmasının etkili olacağı düşünülmektedir. Bu nedenle, hem sözel hem de görsel bilgi sağlayan videolu eğitimin annelerin emzirme tutumu üzerinde çok daha etkili olacağı öngörülmektedir.

Bu araştırma, bebek dostu bir devlet hastanesinde, yeni doğum yapan annelere verilen videolu emzirme eğitiminin emzirme tutumu üzerine etkisini incelemek amacıyla planlandı.

H₀: Annelere verilen videolu emzirme eğitimi, annelerin emzirme tutumunu etkilemez.

H₁: Annelere verilen videolu emzirme eğitimi, annelerin emzirme tutumunu olumlu yönde etkiler.

MATERYAL VE METOT

Araştırmanın Türü

Bu araştırma son test, kontrol gruplu yarı deneme modeli ile tasarlandı.

Araştırmanın Yapıldığı Yer ve Zaman

Bu araştırma, Mart–Haziran 2019 tarihleri arasında Silvan Doktor Yusuf Azizoğlu Devlet Hastanesi'nin Kadın Doğum Servisi'nde yürütüldü.

Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini Silvan Doktor Yusuf Azizoğlu Devlet Hastanesi'nde doğum yapan anneler oluşturdu. Bu çalışmada örneklem hesaplanması yapılmadı ve nicel araştırmalarda her grup için en alt limit olan 30 sayısına ulaşıldıktan sonra araştırma durduruldu.¹⁸ Araştırmaya Mart–Haziran 2019 tarihleri arasında kadın doğum servisinde yatan, normal doğum yapan ve çalışmaya katılmayı kabul eden 30 deney ve 30 kontrol grubu toplam 60 anne alındı. Veriler, gelişigüzel örnekleme yöntemiyle toplandı.

Dahil Edilme ve Dışlanma Kriterleri

Normal doğum yapan ve çalışmaya katılmayı kabul eden tüm anneler araştırmaya dahil edildi. Verilecek emzirme eğitiminin algılanmasını etkileyecek düzeyde işitsel ve görsel engeli olan, normal doğum yapmayan anneler araştırma kapsamı dışında bırakıldı.

Verilerin Toplama Araçları

Tanıtıcı Bilgi Formu

Bu form, çalışmanın sonuçları göz önünde bulundurularak katılımcıların tanıtıcı özelliklerini (yaşı, eğitimi, mesleği, nerede yaşadığı, aile tipi, çocuk sayısı, kontrollere gitme durumu, kontrollerde bilgi alma durumu ve emzirme ile ilgili eğitim alıp almadığı) belirlemek amacıyla araştırmacılar tarafından literatür doğrultusunda hazırlanmıştır ve toplam 11 sorudan oluşmaktadır.^{1,3,6,10-13}

Emzirme Tutumunu Değerlendirme Ölçeği (ETDÖ)

Bu ölçek, emzirme tutumunu ölçmektedir. Olumlu ve olumsuz maddelerden oluşmaktadır. Ölçek toplam puanı 184'tür. Olumlu maddelerin puanı 88, olumsuz maddelerin puanı 96'dır. Puan yükseldikçe emzirme tutumunun pozitif yönde olduğu değerlendirilmektedir. Ölçeğin Türkçe geçerlilik ve güvenilirliği Aydemir ve arkadaşları (1997) tarafından yapılmıştır. Ölçek, Hemşirelik Forumu dergisinde yayınlanmıştır. Ancak derginin basımı durduğundan elektronik ortamda izlenememiştir. Ölçek, eski önemine kavuşunca Özkan (2015) tarafından yeniden geliştirilmiştir.¹⁹

Videolu Emzirme Eğitimi İçeriği

Videolu emzirme eğitimi, emzirme eğitimi yönergelerine uyularak hazırlanmıştır. Videolu eğitim yaklaşık olarak 15 dakikadan oluşmaktadır. Video içeriği; süt yapım fizyolojisi, anne sütünün anne ve bebeğe faydaları, emzirme ile ilgili doğru ve yanlış bilgiler ve bebeğin emzirilmesi gibi başlıklardan oluşmaktadır. Videoda ebe ve hemşireler rol almaktadır. Emzirme eğitimi yönergeleri sakın bir ortamda ve düzgün bir diksiyonla anlatılmaktadır. Videonun çekilmesi ve düzenlenmesi hastanede görevli hizmet içi eğitiminden sorumlu hemşire ve ebe tarafından yapılmıştır.

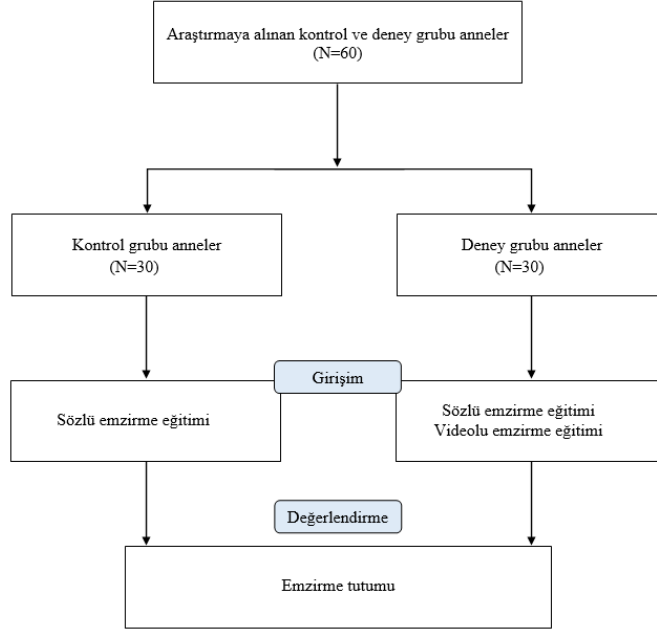
Verilerin Toplanması

Bebek dostu hastanelerde; rutin olarak doğum yapan tüm annelere, doğumdan 2 saat sonra, sözlü olarak emzirme eğitimi verilmektedir. Bu çalışmada ise, deney grubu annelere sözlü eğitimle beraber videolu emzirme eğitimi uygulandı.

Annelerden sözlü onam ve yazılı onay alındıktan sonra araştırmaya başlandı. Videolu emzirme eğitimine başlanmadan önce, annelere ait bilgiler Tanıtıcı Bilgi Formu ile toplandı. Kontrol grubunda bulunan, doğum yapan 30 anneye (n=30); rutin sözlü emzirme eğitimi dışında girişim

uygulanmadı. Deney grubunda bulunan, 30 anneye (n=30); rutin sözlü eğitimin yanında videolu emzirme eğitimi uygulandı. Girişim, doğumdan 2 saat sonra hastanenin Kadın Doğum Kliniği Emzirme Odası'nda

gerçekleştirildi ve eğitim tablet bilgisayar ile verildi. Eğitimden sonra annelerin stabil ve sakin olduğu yaklaşık bir saat sonra ise her iki gruba Emzirme Tutumunu Değerlendirme Ölçeği (ETDÖ) uygulandı (Şekil 1).

Şekil 1. Araştırmanın Akış Şeması

Eğitimin uygulanması ve formların toplanması yaklaşık olarak 30 dakika sürdü. Veriler yüz yüze görüşme tekniği ile toplandı.

Verilerin Değerlendirilmesi

Veriler, elektronik ortamda değerlendirildi ve verilerin değerlendirilmesinde sayı (n), yüzdelik (%), ortalama ($\bar{X}$), ki kare ve bağımsız gruplarda t testleri kullanıldı.

Araştırmanın Etik Yönü

Araştırmaya başlanmadan önce Diyarbakır Gazi Yaşargil Eğitim ve

Araştırma Hastanesi'nin Klinik Araştırmalar Etik Kurulu'ndan (Oturma No: 2017/06, Karar No: 06) etik izin ve araştırmanın yapılacağı kurumdan ise araştırma izni alındı. Araştırmaya seçilen gönüllüler rızaları esas alınarak araştırmanın amacı konusunda bilgilendirildi ve katılımcı onam formu yazılı olarak toplandı.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırmanın deneysel tasarımında ön testin olmayışı ve araştırmanın sadece tek bir merkezde yapılması araştırmanın sınırlılığını oluşturmaktadır.

BULGULAR VE TARTIŞMA

Araştırmanın bu bölümünde annelerin tanıtıcı özellikleri, gebelik süreciyle ilgili eğitim alıp almadıkları ve EDTÖ ortalama puanları değerlendirildi.

Annelerin tanıtıcı özellikleri Tablo 1'de verilmiştir. Videolu emzirme eğitimi grubu (deney grubu) ile kontrol grubunun yaş, eğitim durumu, yaşadığı yer, çocuk sayısı ve aile tipi özellikleri bakımından homojen

olduğu belirlendi ($p>0,05$). Kontrol grubu annelerin tanıtıcı özellikleri incelendiğinde; annelerin %53,3'ünün 20-29 yaş arasında, %50'sinin ilköğretim mezunu olduğu, %66,7'sinin ilçede yaşadığı, %56,7'sinin iki çocuğa ve %60'nın çekirdek aileye sahip olduğu bulundu. Deney grubu annelerin tanıtıcı özellikleri incelendiğinde ise, annelerin %63,3'ünün 20-29 yaş arasında, %53,3'ünün ilköğretim mezunu olduğu,

%46,7'sinin ilçede yaşadığı, %33,3'ünün bir çocuğa ve %53,3'ünün çekirdek aileye sahip

olduğu belirlendi (Tablo 1).

Tablo 1. Annelerin Tanıtıcı Özellikleri

	Kontrol Grubu		Deney Grubu		p
	Sayı	%	Sayı	%	
Yaş					
20 yaşın altında	4	13,3	4	13,3	
20-29	16	53,3	19	63,3	
30-39	9	30,0	5	16,7	0,63
40-49	1	3,3	2	6,7	
Eğitim Durumu					
Okuryazar değil	6	20,0	1	3,3	
Okuryazar	4	13,3	4	13,3	
İlköğretim	15	50,0	16	53,3	0,21
Lise	4	13,3	5	16,7	
Lisans ve üstü	1	1	4	13,3	
Yaşadığı Yer					
İl	4	13,3	7	23,3	
İlçe	20	66,7	14	46,7	0,29
Köy	6	20,0	9	30,0	
Çocuk Sayısı					
Bir	5	16,7	10	33,3	
İki	17	56,7	9	30,0	
Üç	4	13,3	6	20,0	0,20
Dört veya üzeri	4	13,3	5	16,7	
Aile Tipi					
Çekirdek	18	60,0	14	53,3	0,21
Geniş	12	40,0	16	46,7	

Videolu emzirme eğitimi öncesinde annelerin doğum öncesi kontrollerine gitme ve bilgi alma durumları incelendi (Tablo 2). Kontrol grubu annelerin %90'ı ve deney grubunun %96,7'sinin doğum öncesi kontrollerine gittiği, kontrol grubu annelerin %86,7'si ile deney grubu annelerin

%96,7'sinin kontroller sırasında bilgi aldığı tespit edildi. Kontrollere gitme ve bilgi alma durumlarının gruplar arasında homojen olarak dağıldığı saptandı ($p>0,05$). Annelerin %66'sının doğum ile ilgili bilgileri hemşire ve ebelerden aldığı bulundu (Tablo 2).

Tablo 2. Annelerin Bilgi Alma Durumu

	Kontrol Grubu		Deney Grubu	
	Sayı	%	Sayı	%
Gebelik Kontrollerine Gitme				
Giden	27	90,0	29	93,4
Gitmeyen	3	10,0	1	6,7
Bilgi Alma Durumu				
Alan	26	86,7	29	93,4
Almayan	4	13,3	1	6,7
Bilgiyi Aldığı Sağlık Personeli				
Hemşire	8	26,7	12	40,0
Ebe	8	26,7	12	40,0
Doktor	8	26,7	6	20,0
Hepsi	6	20,0	0	0
Bilgi Aldığı Konu				
Sağlıklı Gebelik	9	30,0	9	30,0
Gebelik Süreci Sorunları	7	23,3	2	6,7
Bebek Bakımı	5	16,7	8	26,7
Emzirme	7	23,3	9	30,0
Diğer	2	6,7	2	6,7

Kontrol grubu anneler ile videolu emzirme eğitimi alan annelerin emzirme tutumu ölçek toplam puanları karşılaştırıldı. Video eğitimi alan annelerin ölçek

puanlarının daha yüksek ve aradaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu bulundu ($p=0,000$; Tablo 3).

Tablo 3. Gruplar Arası Emzirme Tutumu Karşılaştırması

	Kontrol Grubu		Deney Grubu		t	p
	Ort	SS	Ort	SS		
ETDÖ	92,7	10,63	129,96	23,78	7,83	0,000

* Emzirme Tutumunu Değerlendirme Ölçeği

Emzirme Tutumunu Değerlendirme Ölçeğinin Cronbach Alfa puanları kontrol ve deney grubu için sırasıyla 0,81 ve 0,85 olarak tespit edildi.

Bu çalışmada, videolu emzirme eğitiminin annelerin emzirme tutumu üzerindeki etkisi incelenmiştir. Araştırmamızda videolu emzirme eğitiminin emzirme tutumundaki etkisi temel değerlendirme ölçütü olmasına rağmen, annelerin bilgi alma durumlarına da bakılmış, annelerin çoğunluğunun gebelik kontrollerine gittiği, gebelik süreci ile ilgili bilgi aldığı ve sağlık personelleri tarafından desteklendiğini görülmüştür (Tablo 2). Bu sonuçlar, hemşirenin danışmanlık rolü ve hemşire-hasta iletişimi için önemlidir. Ancak, kontrol grubundaki annelerin emzirme tutumlarının, sağlık personelleri tarafından bilgilendirilmiş olmalarına rağmen hala istenen düzeyde olmadığı belirlenmiştir. Annelerin aldığı emzirme eğitimleri etkili ve spesifik değildir.

Bilgi alma oranının yüksekliğinin araştırmanın, bebek dostu hastanede yürütülmesinden kaynaklı olduğu düşünülmektedir. Yapılan araştırmalar, bu sonucu destekler nitelikte kanıtlar sunmaktadır. Gönenli ve arkadaşlarının (2018) normal doğum yapan annelerin emzirme başarısı ve etkileyen faktörleri incelediği çalışmada annelerin tamamına yakının emzirme hakkında bilgi aldığı, bilgi verenlerin sağlık profesyonelleri olduğu belirtildi. Ancak annelerin emzirmeyi sürdürme konusunda endişe yaşadıkları ve yardıma ihtiyaçları olduğu ifade edildi.⁶ Benzer şekilde, Çalık ve arkadaşlarının (2017) annelerin emzirme davranışları ile

ilgili yaptığı çalışmada annelerin çoğunluğunun doğum öncesi ve sonrası bilgi aldığı, sağlık profesyonelleri tarafından desteklendiği belirtildi.²⁰

Videolu eğitim gibi farklı bilgilendirme tekniklerinden yararlanılmasının anneler için çok daha etkili olabileceği belirtilmektedir. Kurum yöneticileri ve idarecilerin bunları destekleyecek politikalar izlenmesi yararlı olacaktır. Yaptığımız bu çalışmada, videolu emzirme eğitimi ile annelerde olumlu bir tutum oluşması amaçlanmış, sözel eğitimin yanında araştırmamızın temelini oluşturan videolu emzirme eğitimi alan annelerin kontrol grubundakilere göre EDTÖ puanlarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir ($p=0,000$; Tablo 3). Lin ve arkadaşlarının (2008) 46 anneye yaptığı deneysel çalışma sonuçları araştırmamızı destekler niteliktedir. Söz konusu çalışmada; deney grubundaki annelere 90 dakikalık emzirme eğitimi programı uygulanmış ve sonrasında yapılan ölçümlerde annelerin emzirme tutumu ve emzirme başarısının daha yüksek olduğu belirlenmiştir.²¹ Benzer şekilde bir çalışma Abuidhail ve arkadaşları (2019) tarafından yürütülmüştür. Gebeliğinin son döneminde olan annelerin emzirme bilgi ve tutumlarını arttırmak amacıyla web tabanlı emzirme programı geliştirilmiş ve rutin emzirme eğitiminin yanında deney grubu annelere web tabanlı emzirme eğitimi verilmiştir. Doğumdan sonraki dönemde, deney grubu annelerin emzirme yeterliliklerinin daha yüksek olduğu, bilgi ve tutumlarının istenilen düzeye yaklaştığı belirtilmiştir.³ Darías'ın (2020) çalışmasında web tabanlı programlar yardımıyla annelere emzirme eğitimi verilmesinin emzirme

tutumlarını yükselttiği bildirilmiştir.¹⁴ Gebelik sonrasında, hastaneden taburcu olması planlanan annelere basit CD-ROM'lar aracılığıyla verilen emzirme eğitimlerinin annelerin emzirme tutumlarını olumlu olarak etkilediği belirtilmiştir.¹¹ Başka bir araştırmada ise, annelere doğru emzirme tekniklerini içeren kitapçıklar verilmiştir.¹² Kitapçıkların annelerin emzirme başarısını arttırdığı ve çocuklarını daha uzun süre emzirmelerine yardımcı olduğu bildirilmiştir.

Uygulama yöntemleri farklılık göstermekle birlikte yapılan tüm araştırmalarda başarılı sonuçlar elde edildiği görülmüştür. Bu sonuçlar araştırmamızla benzerlik göstermekte ve H₁ hipotezimizi doğrulamaktadır.

Yukarıda da belirtildiği gibi emzirme eğitimleri çeşitli şekillerde verilebilir. Eğitim içeriğine görsellik kazandırılmasının annelerde özdeşim kurulmasına yardımcı olduğu düşünülmektedir. Çünkü emzirme eğitimi pratik gerektiren bir uygulamadır.

Kalıcılığı sağlayacak tekniklerden yararlanılması davranış değişikliğini sürekli hale getirir. Araştırmamızda annelere verilen video eğitiminin belirtilen şekilde etki yarattığını düşünüyoruz. Babakazo ve arkadaşları'nın (2015) yaptığı çalışmanın sonuçları bu düşüncüyü destekleyen sonuçlar içermektedir. Söz konusu çalışmada, yetersiz bilgi alımı ve yanlış emzirme tutumu nedeniyle annelerin bebeklerini süttten erken kestiği belirlenmiştir.¹⁰ Azza Ahmed ve arkadaşları (2013), web tabanlı eğitimlerin faydalarını konu alan çalışmada annelerin bebekleri ve kendilerinin dinamiklerini görmelerine olanak sağladığı için programdan memnun oldukları belirtilmiştir.¹³

Emzirme, anneler ve çocukları için sayısız faydaları olan bir eylem olması nedeniyle annelere doğru yöntem ve uygulamaları kazandıracak ucuz, kullanışlı, basit ve etkili video eğitimlerinin uygulanması desteklenmelidir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Annelere doğum sonrası verilen videolu emzirme eğitiminin annelerin emzirme tutumunu olumlu etkilediği belirlenmiştir. Bebek dostu hastanede verilen videolu emzirme eğitiminin sonuçları şu şekildedir:

- Annelerin, gebelik öncesinde ve sonrasında sağlıklı gebelik, emzirme, bebek bakımı gibi konularda sağlık profesyonellerinden bilgi aldığı bulundu.
- Sadece bir defa çekilen ve tüm annelere uygulanan videolu emzirme eğitiminin emzirme tutumunu güçlendirdiği belirlendi.
- Basit, ucuz ve kullanışlı video eğitimi sayesinde emzirme ile ilgili önemli noktalar tek seferde ve sistemli şekilde aktarıldı.
- Annelere, destekleyici herhangi bir yöntem uygulanmadan, yalnızca sözel

olarak verilen eğitimlerin yetersiz kaldığı bulundu.

Bu sonuçlar ışığında annelere verilecek videolu emzirme eğitimlerinde sağlık personeline fayda sağlayacağını düşündüğümüz öneriler şu şekildedir:

- Bebek emzirmesi gibi annelerin hassas ve endişeli olduğu konularda eğitim materyallerinin videolu içeriklerle desteklenmesi ve doğru tutumların sağlanması önerilmektedir.
- Annelere, emzirme ile ilgili doğru tutumların uygun videolarla öğretilmesi ve geri bildirim alınması önerilmektedir.
- Verilen eğitimlerin etkinliğinin daha büyük örneklerle denemesi önerilmektedir.

KAYNAKLAR

1. Aluş, T.M. ve Okumuş, H. (2008). "Başarılı Emzirme İçin Kuram Ve Modele Dayalı Hemşirelik Uygulamaları Nasıl Geliştirilir". *Turkish Journal of Research & Development in Nursing*, 10 (3), 51-58.
2. Karabay, M, Kaya, G, Caner, İ. ve Karabay, O. (2019). "Yenidoğan Yoğun Bakım Ünitesinde Anne Sütü Ve Hijyen Eğitiminin Yatan Hasta Memnuniyetine Etkisi". *Sakarya Tıp Dergisi*, 9 (4), 695-659. <https://doi.org/10.31832/smj.595338>
3. Abuidhail, J, Mryan, L. and Jaradat, D. (2019). "Evaluating Effects Of Prenatal Web-Based Breastfeeding Education For Pregnant Mothers in Their Third Trimester Of Pregnancy: Prospective Randomized Control Trial". *Midwifery*, 69, 143-149. <http://dx.doi.org/10.1016/j.midw.2018.11.015>.
4. World Health Organization. (2017). "Guideline: Protecting, Promoting and Supporting Breastfeeding in Facilities Providing Maternity and Newborn Services. Geneva". Erişim adresi: <https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/259386/9789241550086-eng.pdf;jsessionid=91D2F253255E0045A9196DAE28C6AB59?sequence=1> (Erişim tarihi: 05/06/2020).
5. UNICEF. (2016). "From the First Hour of Life: Making the Case for Improved Infant and Young Child Feeding Everywhere. New York". Erişim adresi: <https://data.unicef.org/wp-content/uploads/2016/10/From-the-first-hour-of-life.pdf> (Erişim tarihi: 05/06/2020).
6. Çalık, K.Y, Kocatürk, A.A. ve Gönenli, S. (2019). "Normal Doğum Yapan Primipar Annelerin Erken Doğum Sonu Dönemde Emzirme Başarısı Ve Etkileyen Faktörler". *STED/Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi*, 28 (3), 191-200.
7. Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması. (2013). "Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü, TC Kalkınma Bakanlığı ve TÜBİTAK, Ankara, Türkiye. 2014". Erişim adresi: http://www.hips.hacettepe.edu.tr/tsa2013/rapor/TNSA_2013_a_na_rapor.pdf. (Erişim tarihi: 04/06/2020).
8. Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması. (2018). "Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü, TC Kalkınma Bakanlığı ve TÜBİTAK, Ankara, Türkiye". 2019. Erişim adresi: http://www.hips.hacettepe.edu.tr/tsa2018/rapor/TNSA2018_an_a_Rapor.pdf. (Erişim tarihi: 05/06/2020).
9. Handayani, I. and Purnamasari, G. (2020). "Breastfeeding Education Package and Successfully of Early Breast-Feeding". *Jurnal Kesehatan Prima*, 14 (1), 31-39.
10. Babakazo, P, Donnen, P, Akilimali, P, Ali N.M.M. and Okitolonda, E. (2015). "Predictors of Discontinuing Exclusive Breastfeeding Before Six Months Among Mothers in Kinshasa: A Prospective Study". *International Breastfeeding Journal*, 10 (1), 1-9. <http://dx.doi.org/10.1186/s13006-015-0044-7>
11. Labarère, J, Gelbert-Baudino, N, Laborde, L, Arragain, D, Schelstraete, C. and François, P. (2011). "CD-ROM-Based Program For Breastfeeding Mothers". *Maternal & Child Nutrition*, 7 (3), 263-272.
12. Küçüköğlü, S. and Çelebioğlu, A. (2014). "Effect of Natural-Feeding Education on Successful Exclusive Breast-Feeding and Breast-Feeding Self-Efficacy of Low-Birth-Weight Infants". *Iranian Journal of Pediatrics*, 24 (1), 49-56.
13. Ahmed, A. and Ouzzani, M. (2013). "Development and Assessment of an Interactive Web-Based Breastfeeding Monitoring System (LACTOR)". *Maternal and Child Health Journal*, 17 (5), 809-815.
14. Gonzalez-Darias, A, Diaz-Gomez, N.M, Hernandez-Perez, C, Rodriguez-Martin, S. and Aguirre-Jaime, A. (2020). "Supporting a First-Time Mother's assessment of Success of a Breastfeeding Promotion Programme". *Midwifery*, 85 (102687), 1-10. <https://doi.org/10.1016/j.midw.2020.102687>
15. Abuidhail, J, Odeh, A, Ibrewish, T, Alqam, B. and Alajrab, I. (2017). "Evaluation of Postnatal Education on Breastfeeding Technique of Jordanian Mothers". *British Journal of Midwifery*, 25 (11), 715-722.
16. Wallace, L.M, Ma, Y, Qiu, L.Q. and Dunn, O.M. (2018). "Educational Videos For Practitioners Attending Baby Friendly Hospital Initiative Workshops Supporting Breastfeeding Positioning, Attachment and Hand Expression Skills: Effects on Knowledge and Confidence". *Nurse Education in Practice*, 31, 7-13. <https://doi.org/10.1016/j.nepr.2018.04.005>
17. Bandura, A. (2005). "The Primacy of Self-Regulation in Health Promotion". *Applied Psychology*, 54 (2), 245-254.
18. Aslan, Ş. (2019). "Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri Nicel, Nitel ve Karma Tasarımlar İçin Bir Rehber". Konya: Eğitim Yayınevi.
19. Özkan, H.A. (2015). "Emzirme Tutumunu Değerlendirme Ölçeği". *KASHED*, 2 (1), 53-58.
20. Çalık, K.Y, Çetin, F.C ve Erkaya, R. (2017). "Annelerin Emzirme Konusunda Uygulamaları ve Etkileyen Faktörler". *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 6 (3), 80-91.
21. Lin, S.S, Chien, L.Y, Tai, C.J. and Lee, C.F. (2008). "Effectiveness of a Prenatal Education Programme on Breastfeeding Outcomes in Taiwan". *Journal of Clinical Nursing*, 17 (3), 296-303.